

הרב שאר ישוב כהן

המלכות והעם - מקור הסמכות¹

האירועים האלימים במדינות אשר סביבנו, מצטיירים בעיני העולם כולו כמאבק בין דמוקרטיה ודיקטטורה, מלחמה למען זכויות האדם, היחיד והחברה, מול עריצות השליט – וכתביעה לדמוקרטיה, דהיינו: שלטון העם. האנטיתזה של משטרים אלו הוא משטר המלוכה הקונסטיטוציונית – הדמוקרטית הנוהג בבריטניה בה המלכות היא "סמל השלטון", אך השלטון החוקי תלוי ושואב את סמכותו מהמוסדות הנבחרים ע"י העם, ובודאי המשטר הרפובליקני-דמוקרטי הנוהג בארה"ב ובמדינות רבות, בהן אחריות השלטון היא בידי העם – באמצעות נשיא ובתי נבחרים, וממשלה הכפופה להם.

השאלה העומדת לפנינו לדיון היא, לברר: מהי דרכה של תורה בנושא המשטר הרצוי. האם מה שנאמר בתורה בספר דברים: "שום תשים עליך מלך" (דברים י"ז, טו) הוא **מלך דווקא** – וגם אם כן, עלינו לברר מה מקור סמכותו: האם בחירתו על ידי העם, שהרי לישראל בכניסתם לא"י נאמרה מצוה זו **שום תשים עליך** – או המינוי והבחירה הם רק משמים ע"י נביא וסנהדרין (בית דין של שבעים ואחד) – שהלא הלכה היא: שאין מעמידים מלך **תחילה** אלא על פי ב"ד של שבעים ואחד ועל פי נביא (ספרי פר' שופטים; רמב"ם הל' מלכים א', ד ועיין שם בנושאי הכלים).

כידוע נחלקו הראשונים אם מה שנאמר בתורה "שום תשים עליך מלך" הוא מצוות עשה, או שאם יבקשו העם מלך – זה סדר המינוי. דברינו נסמכים על דעתו של הרמב"ם שמנה מצווה זו בספר המצוות (עשה קס"ג), וכן מפורשים דבריו בהלכות מלכים. במסגרת דיוננו לא נכנס לפרטי הדעות השונות, ונניח דברינו לשאלה שכאשר ממנים מלך – איזו היא הסמכות הממנה אותו: הנביא וב"ד של שבעים ואחד או העם המקבל עליו את המלך?

לכאורה, מקור הסמכות הוא נביא-אלקים ובית דין של ע"א, אך המינוי עצמו נעשה בידי העם, על פי המצוה שנצטוו ישראל בכניסתן לארץ: **להעמיד להם מלך**, להכרית זרעו של עמלק, ולבנות להם בית הבחירה, וכך פוסק הרמב"ם הלכה למעשה, בפרק א' של הל' מלכים הלכה א. לכאורה סמכות זאת, לבצע את המינוי בפועל, שרירה וקיימת. אך יש לברר האם היא קיימת גם בזמננו, כשאין לנו "מלך" אך יש שלטון נבחר? האם אנו מקיימים מצווה כשאנו דואגים שיהיה לנו שלטון מרכזי? נושא זה טעון בירור יסודי.

1 הרצאת פתיחה בכנס רבני "אריאל" – תמוז תשע"א.

ידועה ומפורסמת שיטתו של רבנו דון יצחק אברבנאל בפירושו לתורה: שמלך לאו דווקא, אלא כל שליט האחראי לשלומה ובטחונה של המדינה ואזרחיה. דון יצחק אברבנאל היה כידוע שר האוצר של מלכות ספרד, ובימיו קמו משטרי המדינה של הערים החופשיות באיטליה, שבראשם היה שלטון דמוקרטי, נבחר. האם לכך התכוון בפירושו?

שאלה נוספת היא: מה תקפו של מינוי מלך שנעשה רק משמים או ע"י נביא, והאם יש צורך או חובה לשתף את העם בתהליך? שני מלכים עמדו לישראל שהיו בעצמם גם נביאים. הם, לכאורה, נבחרו רק בהשראה אלקית, לא ע"י העם אלא רק במישרין על ידי הקב"ה: משה רבינו עליו השלום ושמואל הנביא והשופט ע"ה.

אכן, הדברים טעונים ברור ועיון, כפי שנברר בהמשך דברינו.

ידוע מה שדרשו ונחלקו רבותינו בפירוש הפסוק: "ויהי בישראל מלך בהתאסף ראשי עם, יחד שבטי ישראל" (דברים ל"ג, ה), האם הכוונה לקב"ה, או שהכוונה למשה רבנו, או הכוונה – ליהושע בן נון. רש"י על אתר מפרש: "הקב"ה – בישראל מלך", וכן מפרש הרמב"ן על אתר "רמז אל השם הנזכר. שהיה למלך על ישראל – וע"כ בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל, הכוונה למעמד הר סיני". אלא, שגם הרמב"ן עצמו כותב בסוף דבריו:

אבל יש מקצת האגדות, שמפרשים אותו על משה אומרים: **משה מלך**, שנאמר ויהי בישראל מלך בהתאסף ראשי עם, וג"כ אמר הכתוב: 'תורה צוה לנו משה, להיות, מורשה לקהלת יעקב' (שם ל"ג, ד) והוא היה מלך עלינו ועל כל שבטי ישראל יחד, וראוי לנו לעשות דברו ומצוותיו, כי מלך גדול וחכם היה עלינו, וסיפר הכתוב גם בכבודו, שהיה גדול וראוי להאמין בו.

אמנם, הרמב"ן מסיים: "ונכון – מה שפרשנו", דהיינו שהכוונה היא למלכות שמים (עיי"ש בכל דבריו). רבנו אברהם אבן עזרא בפרושו שם, כותב בפשטות: "מלך – הוא משה, ששמעו ראשי העם התורה והמצוות מפיו, והטעם כי הוא היה המלך והתאספו אליו ראשי השבטים וכו' וכו'", ומסיים בשם רבי יהודה הלוי זצ"ל: "כי המלך רמז לתורה וכן היה מפרש 'אין מלך בישראל' (בימים ההם אין מלך בישראל איש הישר בעיניו יעשה)", עיי"ש שהתקשו המפרשים בדבריו של התרגום ירושלמי (יונתן בן עוזיאל) "והוא בישראל, מלכא, באתכנשות רישי עמא, כחדא שבטיא דישראל". אם הכוונה לקב"ה או למשה רבנו.

על כל פנים, לצורך דיוננו מספיקה העובדה, שגם למפרשים הסוברים ש"מלך" בפסוק זה נאמר על משה רבנו, מקור סמכותו היה מן השמים, אולם גם נאמר:

"בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל", **שקיבלו עליהם את הנהגתו**, ואולי יש כאן מקור לשאלה של "מניין הסמכות"? יש כאן לפנינו שילוב של "סגולה ובחירה", **מן השמים המליכוהו להושיע ולהנהיג את ישראל אבל גם העם ע"י ראשי העם הנאספים וגם "יחד שבטי ישראל" קיבלוהו עליהם!** – כך לגבי המלכות וההנהגה, וכך גם לגבי התורה – **תורה מן השמים**, מפי משה רבנו, אך, כפי שנאמר שם בפסוק הקודם: **"תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב"** – "קהלת-יעקב", זה עם ישראל שקיבל את התורה ואמר "נעשה ונשמע", להם ולזרעם אחריהם, לדורותם.

יותר שייך לנושא דיונונו הוא תיאור המעבר בין הנהגת משה רבנו להנהגת יהושע בן נון המופיע בפרשת פנחס, שאף הוא מעיד על השילוב המופלא הזה של מינוי מן השמים שבאה אחריו הסכמת העם. לכל הדעות (כפי שנברר להלן) היה ליהושע דין מלך. ראשיתו של המינוי היה מפי הגבורה, אך, תהליך המינוי כלל העמדה לפני העם. משה רבינו מתפלל: "יפקוד ה' אלקי הרוחות לכל בשר איש על העדה", והקב"ה עונה לו: "קח לך את יהושע בן נון, איש אשר רוח בו וסמכת את ידך עליו והעמדתה אותו לפני אלעזר הכהן ולפני כל העדה וציות אותו לעיניהם, ונתת מהודך עליו. למען ישמעו כל עדת בני ישראל" וכך נעשה: "ויעש משה כאשר צוה ה' אותו ויקח את יהושע ויעמידהו לפני אלעזר הכהן ולפני כל העדה".

רבותינו הפרשנים עומדים על משמעות ההעמדה לפני כל העדה, ואכן המינוי שנקבע מן השמים הוא של "איש על העדה" דהיינו איש "שיועד להלוך כנגד כל רוח ורוח", כפי שביקש משה רבנו בתפלתו. אך, **הוא יצא מן הכח אל הפועל על ידי שבטי ישראל לפני ואחרי הכניסה לארץ**. הם הנותנים לו את הסמכות להחיות ולהמית, כמו שנאמר בפתיחת ספר יהושע (יהושע ט"ז, יח):

ויענו את יהושע לאמור כל אשר צויתנו נעשה, ואל כל אשר תשלחנו נלך... ככל אשר-שמענו אל-משה, כן נשמע אליך: רק יהיה ד' אלקיך, עמך, כאשר היה, עם-משה. כל-איש אשר ימרה את-פיך, ולא-ישמע את-דבריך לכל אשר-תצוונו יומת: רק, חזק ואמץ.

הגמרא במסכת סנהדרין (דף מ"ט, א) מבהירה שאבנר הרג את עמשא כדין "מורד במלכות", ואילו עמשא "דרש אכין ורקין – רק חזק ואמץ" דהיינו: שמורד במלכות חייב מיתה, כפי שאמרו בני השבטים, הראובני הגדי וחצי שבט המנשה ליהושע, אבל "רק חזק ואמץ" בא לסייג הלכה זו ולומר: "יכול אפילו לדברי תורה, תלמוד לומר: 'רק חזק ואמץ'". ראה רש"י שם ד"ה "אכין ורקין דרש" שכותב: "דאינו מורד במלכות, דכתיב **רק חזק ואמץ**, רקין מיעוטין, שאם בא המלך לבטל דברי תורה אין שומעין לו". ברור מכאן שחז"ל ראו את מעמדו של יהושע כמלך – ומדברי העם "כל אשר ימרה את פיך ולא ישמע את דבריך לכל אשר תצוה יומת", ברור שהיה לו דין מלך. אכן, גם יהושע מקור סמכויותיו היה מן השמים,

כמו שנאמר שם: "ביום ההוא גדל ה' את יהושע בעיני כל ישראל ויראו אותו כאשר יראו את משה כל ימי חייו" (יהושע ד', יד). **הרי גם כאן: הבחירה מן השמים, אך העם צריך לקבל עליו את המלך, וה' גידל אותו "לעיני כל ישראל".**

*

ידועה ומפורסמת תרעומתו של שמואל הנביא על בני ישראל כשביקשו למנות עליהם מלך, כאשר הוא עצמו היה גם נביא וגם "שופט", וכשבנינו לבין יהושע בן-נון מפרידה תקופת השופטים "שהקים להם ד' להושיעם מיד שושיהם" (שופטים ב', טז). מן המקרא נראה שכל אחד מן השופטים נבחר ונתמנה מן השמים, כמו שנאמר "וכי הקים לכם שופטים והיה ד' עם השופט והושיעם מיד אויביהם כל ימי השופט" (שם י"ח). על השופטים לא נזכר במפורש תהליך מינוי ע"י הסכמת העם. אמנם על שמואל הנביא נאמר "וידע כל ישראל מדן ועד באר-שבע כי נאמן שמואל לנביא לד'" (שמואל א' ג', כ), גם זו מעין קבלה על ידי כל העם. זאת ועוד: כאשר זקן שמואל הנביא, התקבצו אליו כל זקני ישראל "ואמרו אליו הנה אתה זקנת ובניך לא הלכו בדרכיך עתה שימה לנו מלך לשפטנו ככל הגויים" (שמואל א' ח', ה). אז הוא אומר להם את "משפט המלך", שיקח מהם את בניהם ובנותיהם ורכושם "ואתם תהיו לו לעבדים" (שם), והם אינם נרתעים, ואז "ויאמר ד' אל שמואל שמע בקולם והמלכת להם מלך" (שם ח', כב).

בספר שמואל מתוארת באריכות פרשת מינויו של שאול המלך בן קיש, איש ימיני, המתמנה ונמשח על ידי שמואל הנביא. אולם שמואל מבצע גם בחירה ע"י גורל, וכאשר עולה שאול בקלפי הנביא אומר לכל העם "הראיתם אשר בחר בו ד', כי אין כמוהו בכל העם ויריעו כל העם, ויאמרו יחי המלך" (שם ט', כד). הנה גם כאן לפנינו מינוי מן השמים, שהלא הוא נמשח ע"י הנביא, ובכל זאת עורך הנביא טקס – מעמד של בחירה ע"י גורל לפני כל העם, והעם כולו מריע ואומר: "יחי המלך". הרי גם כאן לפנינו השילוב המיוחד והנפלא של מינוי משמים על ידי נביא וקבלת "כל העם" אותו עליהם למלך.

*

נושא בפני עצמו הוא מלכות בית דוד. דוד המלך ע"ה גם הוא נמשח בדבר ד' על ידי שמואל הנביא, כמתואר במקרא (שמואל א' טז). גם אליו פונה אבנר בן נר ומציע: "כרתה בריתך אתי והנה ידי עמך להסב אליך את כל ישראל" (שמואל ב' ג', יב). יש כאן מעין רמז שלמרות המשיחה ע"י הנביא עדיין יש צורך בתמיכתו של העם שיקבלו עליו את מלכותו. והנה, אמנם אבנר נהרג ע"י יואב, אך עדיין נזקק דוד המלך, משיח ה', לקבלת העם המתוארת כ"כריתת-ברית": כמקרא שכתוב "ויבואו כל שבטי ישראל אל דוד חברונה" וכו' (שמואל ב' ה', א), והם מקבלים אותו עליהם ע"י זקניהם: ועל כך נאמר במקרא: "ויאמר ד' לך אתה תרעה את עמי את ישראל ואתה תהיה לנגיד על ישראל" (שם ה', ב). ונאמר בהמשך "ויבואו כל זקני

ישראל אל המלך חברונה ויכרות להם המלך דוד ברית בחברון, לפני ד', וימשחו את דוד למלך על ישראל" (שם ה', ד).

הרי, גם דוד המלך שנמשח ע"י הנביא – נזקק לקבלה ע"י עם ישראל. לא רק קבלה בפה אלא אפילו למעשה של משיחה ע"י זקני ישראל. אין ספק, לענ"ד, שכל זה נעשה כדת וכדין. משיחת המלך נעשתה על ידי נביא, אבל הממנים בפועל היו זקני ישראל שייצגו את עם ישראל – זהו אקט דמוקרטי, המשלב את המלכות שניתנה משמים במאמר ד' ע"י נביא, עם מעשה המינוי, הבחירה והקבלה, שנעשה ע"י העם ונציגיו.

למעשה, לפי הנאמר בספר שמואל, נמשח דוד המלך שלש פעמים: על ידי הנביא שמואל (א' ט"ז, יג), ע"י זקני יהודה (שמואל ב' ד) וע"י זקני ישראל. הזקנים, לכאורה, מייצגים את העם. כך נראים הדברים מתיאור המקרא את בחירתו והמלכתו של שאול המלך, וכך נראים הדברים מתיאור המקרא את בחירתו, משיחתו והמלכתו של דוד המלך.

*

נשאלת השאלה: מה המצב כאשר אין לנו, בעוונותינו הרבים, לא נביא ולא בי"ד של שבעים ואחד – האם עדיין אנו מצווים להעמיד לנו שליט או שליטים שיבחרו על ידי העם? האם ההלכה שאין ממנים מלך בתחילה אלא על ידי הנביא והסנהדרין, מונעת מאיתנו את קיום המצווה של בחירת ומינוי שלטון שיעמוד בראשנו וידאג לכל צרכי ועיני המדינה, או שעצם הסמכות שנתנה תורה לישראל "שום תשים עליך מלך אשר יבחר ה' אלקיך בו, מקרב אחיך תשים עליך מלך" – שהקדימה לה את הפסוק "ואמרת אשימה עלי מלך ככל הגויים אשר סביבותי" – פירושה שכאשר אין אפשרות לדעת מראש את מי בוחר ד', כי אין לנו נביאים, עדיין חובתנו וזכותנו למנות או לבחור עלינו שליט או שלטון – כהגדרתו ופירושו של דון יצחק אברבנאל את המושג "מלך".

לענ"ד התשובה היא כי אין ספק, שלא רק אנו רשאים אלא אפילו אנו חייבים לדאוג לשלומם ובטחונם ורווחתם של ישראל ע"י בחירות דמוקרטיות של שלטון מרכזי שיבטיח את קיומה, שלומה בטחונה, וטובת אזרחיה ותושביה של מדינת ישראל, היא מדינתו של עם ישראל או בלשון ימינו – "מדינת העם היהודי".

*

להלן נביא דבריהם של כמה מגדולי הדורות האחרונים שעמדו על שאלה זו בדרכם המיוחדת:

בהתאם לראייתו רחבת האופקים ראה אור ישראל וקדושו מרן הרב הרא"ה קוק זצ"ל את המדינה בזמננו, ואת רשויותיה הפועלות מכח הציבור, כיורשות

את המעמד ההלכתי של "המלך" שעל מינויו נצטוונו במצוות "שום תשים עליך מלך". ע"פ דעתו של מרן הרב קוק זצ"ל – "מלך" – היינו איש אחד המולך על המדינה – לאו דווקא! העיקר הוא שיהא שלטון מרכזי ע"י שליט או שליטים, שלטון המנהיג את העם והמדינה.

אכן, כבר הזכרנו, כי המדינאי הדגול, מגדולי מפרשי התורה שבכל הדורות, מרן דון יצחק אברבנאל זיע"א, מבאר, כי המצווה למנות מלך היא לאו דוקא "מלך" יחיד, אלא כל צורת שלטון המקובלת ע"י העם, שעומד בראשה מושל נבחר ורצוי, או לפחות מושל שסמכותו מקובלת ע"י העם מכפיה או מרצון – וא"כ דינו כדין מלך, לצורך קיום מצוה זו.

מתוך השקפתו של האברבנאל, מובנים לנו יותר דברי מרן הרב קוק זצ"ל, בתשובתו המפורסמת לגר"ז פיינס זצ"ל (תשובות קמ"ג-קמ"ד שנדפסו בספר "משפט כהן". בתשובה קמ"ד, אחרי שמרן הרב זצ"ל דן בסמכות לצאת למלחמה שהיא מ"משפט המלוכה", ואחרי שהוא דן בהרחבה בנושא המינוי בזמן הזה וכל המעמד הנובע מכך, מחדש הוא חידוש גדול בנושא זה וזו לשונו (משפט כהן עמוד של"ז):

והוא מזה נראים הדברים שבזמן שאין מלך – כיוון שמשפטי המלוכה הם גם כן מה שנוגע למצב הכללי של האומה, חוזרים אלה הזכויות של המשפטים ליד האומה בכללה, וביחוד נראה שכל שופט שקם בישראל דין מלך יש לו בכל מה שנוגע להנהגת הכלל ואפילו בעניינים פרטיים" וכו'.

נזכיר עוד מה שמסכם הרב בסוף קטע זה של תשובתו **אבל במה שנוגע להנהגת הכלל, כל שמנהיג את האומה, דן הוא במשפטי המלוכה, שהם כלל צרכי האומה הדרושים לשעתם ולמעמד העולם.** להלן באותו עמוד, בגמר הקטע הבא של התשובה המתחיל "ומלשון המדרש-רבה אמור פ' כ"ו", שאמר על שאול שהוא מלך ראשון "דור דור ושופטיו דור דור ומלכיו וכו'" – ממשיך הרב ודן בסמכות השופט-המלך, מימי יהושע בן נון ע"ה, שכתב הרמב"ם עליו "שהרג את עכן מדין מלכות" – ומסכם עוד פעם את גישתו וכותב דברים ברורים ומפורשים:

ומ"מ הסברא קיימת דלענין משפט המלוכה שנוגע להנהגת הכלל, ודאי גם שופטים מוסכמים ונשיאים כללים במקום מלך הם עומדים.

(ראה גם הדיונים על "משפט המלך" בתשובה קמ"ג וגם באותה תשובה דלעיל בעמוד של"ה, על יהושע שהרג את עכן, ודוד שהרג את הגר העמלקי ע"פ הודעת עצמם ממשפט המלוכה היה – ע"פ מ"ש הרמב"ם בפרק י"ח ממסכת סנהדרין עיי"ש בכל דבריו).

להלן, דן מרן הרב זצ"ל בדברי הרמב"ם בפ"ד דסנהדרין ה"ג:

“ראשי גלויות שבבבל, במקום מלך הם עומדים, ויש להם לרדות את ישראל בכל מקום” וכו’, וכותב:

וק”ו שנשיאים המוסכמים באומה בזמן שהיא בארצה ובשלטונה, באיזו מדרגה שהיא, שהועמדו בשביל הנהגת האומה, לא רק בעיקר בשביל הרבצת התורה (כרבנים וראשי ישיבות שבזמננו) שבני בניו של הלל, דלא נקראו שבט כי אם “מחוקק” כפי הנראה מסנהדרין ה’ א’, דאינם עומדים במקום מלך, כי אם כוח בי”ד יש להם, אבל אותם שהוסמכו בעמדתם לכתחילה בשביל האומה והנהגתה הכללית גם הארצית. פשיטא, דלא גריעי מראשי גלויות שבבבל וכו’.

עיי”ש בכל דבריו בעמוד של”א, ומסקנתו:

אבל כשמתמנה מנהיג באומה לכל צרכיה בסגנון מלכותי, על פי דעת הכלל ודעת בי”ד, ודאי עומד הוא במקום מלך, לענין משפטי המלוכה הנוגעים להנהגת הכלל.

*

בשנת תש”ח, כשקמה מדינת-ישראל, הטיל רבה של ארץ-ישראל הרב הראשי לישראל מו”ר מרן הגאון הגדול מוה”ר יצחק אייזיק הלוי הרצוג זצ”ל על סגל חבורת גדולי תורה חברי מכון הארי פישל בירושלים את הבירור הזה. הקונטרסים שחיברו חברי המכון נמסרו על ידי מו”ר מרן הרב הרצוג זצ”ל לפרסום בכרכי “תלפיות”, שהוציא הרב שמואל ק. מירסקי זצ”ל בארה”ב, ואח”כ נכללו הדברים בכתבי הרב הרצוג זצ”ל שנדפסו ע”י מוסד הרב קוק.

אז נחלקו בנושא זה גם כמה גדולי גאוני חכמי ירושלים. יש שסברו כי גם על מדינת ישראל חל היסוד של “דינא דמלכותא דינא”, ויש ששללו זאת מכל וכל, וסברו שמדינת-ישראל חייבת בהיותה מדינת ישראל, לחקוק את חוקיה רק על פי התורה.

גיסי המנוח, הגאון האמיתי מרן הגר”ש גורן זצ”ל, במאמרו “דינא דמלכותא דינא, בישראל, לאור ההלכה” – העמיק לברר את הקשר בין זכויותיו של מלך ישראל מדין מלכות ישראל דהיינו משפט המלך – לבין “דינא דמלכותא דינא”. ראה גם מ”ש בספרו תורת-המדינה (עמודים 388 עד 392) שדן שם ביסוד הסכמת הקהל ומחילתם מרצון – ובדיני מיסים וארנונה, שאין לכאורה הסכמה עליהם, עיי”ש בכל דבריו.

מרן הגאון והפוסק הגדול רבנו שלמה זלמן אויערבך זצ”ל בספרו “מעדני ארץ” (סימן כ’), מנסה להוכיח שאפילו הרא”ש והר”ן יסכימו לדעה, שגם בא”י יש למלכות של גויים זכויות בארץ ישראל מדין כיבוש, ומאריך לחקור אם חל כיבוש גוי ליצור זכויות מלכות בארץ הנכבשת גם בא”י – ואם שייך דינא

דמלכותא דינא – מצד כיבוש בא"י. הגרש"ז זצ"ל מביא ראיה מכך שהרא"ש והר"ן חלקו על ראיית רבנו תם מסיקריקין, ואמרו שאין דין סיקריקין דין כיון שאינו משווה גזרותיו! משמע, שלו היה משווה גזירותיו, דינו היה דין, והלא מדובר בסוגית סיקרקין בכיבוש זר – בא"י. לכן, לדעתו, יש ללמוד מכך שהכלל של "דינא דמלכותא דינא", חל במלכי הגויים שבא"י. (יורשה להעיר, שלכאורה קשה להבין דברי מרן הגאון זצ"ל – שהלא, "סיקרים" או "סיקרקין" אלו היו מורדים או בריונים ישראלים-יהודים, שגזלו רכוש וקרקעות בזמן המרד, כנראה מסוגית גיטין בנדון, וצ"ע, ואכמ"ל).

אכן, גם אם לא נראה במדינת ישראל – דין מלכות ישראל, למרות חוק היסוד **המגדיר אותה כמדינה יהודית ודמוקרטית**, תהי' חשובה לנו למעשה שיטה זו של הגרש"ז אוירבך זצ"ל, **ולא תהא מדינת-ישראל פחותה מכל מלכות אחרת, כדי להחיל עלינו את החובה לשמור חוקיה.**

נזכיר עוד את דיוניו המקיפים של הגאון הרב שאול ישראלי זצ"ל בספרו "עמוד הימני" על מעמדה של מדינת ישראל ורשויותיה על פי ההלכה, ואת חילוקו בין "דינא דמלכותא דינא" לבין "דין מלכות שנבחרה ע"י עם ישראל", שיש לדון עליה מצד "שקבלו עליהם" ומכח תקנות ודין "טובי העיר". הרב ישראלי זצ"ל מביע באופן ברור את דעתו שאפשר וראוי למלך לתקן תקנות (לחקוק חוקים) בכל מה שהוא מגדיר "מה שנוגע לשבירת זרוע הרשעים בין בדיני ממונות בין דיני נפשות". מסגרת דיון זה אינה מאפשרת לנו להרחיב ולהביא את כל דיוניו המעמיק בנושא זה.

אמנם, אם נסבור שיש למדינת ישראל ורשויותיה דין "מלך ישראל", כי אז היסוד לסמכות הבחירה החקיקה והביצוע של המדינה שהיא "מלכות ישראל" או "מלך ישראל", נובע מדיני "פרשת המלך" וגם זו סוגיא מיוחדת שבעז"ה נדון בה בהזדמנות אחרת.

*

נמצינו למדים:

מקור הסמכות של רשויות המדינה בימינו, הנשיא, ראש הממשלה ושריה, הכנסת ובתי המשפט של המדינה, נובע מהמקור האלקי של מצוות מינוי מלך ומסמכות העם לבצע מצוה זו.

כמובן שיש לכך תנאים מגבילים חשובים, ואין רשות לעם ולמלכות הנבחרת על ידו לפעול בניגוד לדין תורה, או חלילה לכפות את בני ישראל לעבור עליה. בוודאי עלינו לעשות הכל שמשפט התורה יהא הבסיס לחוק המדינה, ושלא ייחקק חלילה שום חוק שיביא את היהודים אזרחי ישראל לעבור על חוקי תורתנו הקדושה.

הרב שאר ישוב כהן

המלך או השלטון גם בימינו שואב את סמכותו מן העם שבוחר בו או ממנה אותו. מקור סמכות העם למנות לו מלך או שליט נובע ממצוות "שום תשים עליך מלך".

אכן, כולנו מתפללים שנוזכה במהרה לבואו של מלכנו האמיתי, משיח צדקנו, שלא יהיה זקוק לשום בחירה או מינוי, ומקור סמכותו יהיה אלקי, ועל בואו יבשר לנו המבשר הגדול: אליהו הנביא שבמהרה יבוא אלינו עם משיח צדקנו משיח בן דוד.

במהרה בימינו אמן כן יהי רצון.